

**Wymagania na poszczególne oceny
z historii dla klasy II gimnazjum do programu nauczania „Śladami przeszłości”**

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
ROZDZIAŁ I: POLSKA I ŚWIAT W XII–XIV WIEKU						
Wyprawy krzyżowe	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny, przebieg i skutki wypraw krzyżowych • powstanie zakonów rycerskich • krucjaty na terenie Europy • udział książąt piastowskich w krucjatach 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1095 r. – synod w Clermont, • poprawnie posługuje się terminami: krucjata, krzyżowcy • prawidłowo sytuje na osi czasu okres wypraw krzyżowych • wymienia zakony rycerskie założone podczas krucjat: joannitów, templariuszy i Krzyżaków • wskazuje co najmniej jedną przyczynę oraz jeden skutek wypraw krzyżowych 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1096 r. – pierwsza krucjata, 1291 r. – upadek twierdzy Akka • poprawnie posługuje się terminami: Lewant, zakony rycerskie • przedstawia w porządku chronologicznym najważniejsze wydarzenia związane z wyprawami krzyżowymi • lokalizuje na mapie Palestynę 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny wypraw krzyżowych • wskazuje na mapie Królestwo Jerozolimskie • omawia pozytywne i negatywne skutki wypraw krzyżowych 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1099 r. – zdobycie przez krzyżowców Jerozolimy, 1202–1204 – czwarta krucjata, zdobycie Bizancjum przez krzyżowców • przedstawia zasady funkcjonowania zakonów rycerskich • porównuje uzbrojenie i sposób walki rycerzy europejskich z wyposażeniem oraz taktyką walki saracenów 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
Polska dzielnicowa	<ul style="list-style-type: none"> • postanowienia statutu Kazimierza Krzywoustego i podział Polski na dzielnice • odstąpienie od 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: statut, senior, princeps • podaje wydarzenie, które rozpoczęło rozbicie dzielnicowe (testament Bolesława Krzywoustego 1138 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie dzielnice Polski: Małopolskę, Wielkopolskę, Mazowsze, Śląsk, Pomorze Gdańskie, Pomorze Zachodnie • omawia przyczyny i skutki konfliktów wewnętrznych 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1180 r. – zjazd w Łęczycy, 1227 r. – zjazd w Gąsawie • omawia przyczyny i skutki odstąpienia od 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje tereny utracone przez książąt piastowskich w czasie rozbicia dzielnicowego, m.in. Pomorze Szczecińskie, ziemię 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy

	<p>zasady senioratu</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozdrobnienie dzielnicowe i rywalizacja między książętami piastowskimi • skutki rozbicia dzielnicowego • przemiany gospodarcze na ziemiach polskich w XIII w. • zmiany terytorialne w okresie rozbicia dzielnicowego 	r.)	<p>trwających podczas rozbicia dzielnicowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia synów Bolesława Krzywoustego oraz przyznane im ziemie • przedstawia najważniejsze przemiany gospodarcze w Polsce w XIII w. 	zasady senioratu	<p>lubuską, drohiczyńską i chełmińską</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia grupy społeczne, które dążyły do przywrócenia jedności państwa polskiego • omawia przemiany gospodarcze na ziemiach polskich – rozwój osadnictwa i rzemiosła, wydobywanie złota, srebra oraz ołowiu, wybudowanie kopalni soli w Bochni i Wieliczce 	<p>sposób</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
Mongolowie	<ul style="list-style-type: none"> • podboje Czyngis-chana • budowa imperium mongolskiego • podbój Rusi • najazd Tatarów na Polskę • rozpad imperium mongolskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok bitwy pod Legnicą – 1241 r. • przedstawia dokonania postaci: Czyngis-chana, • poprawnie posługuje się terminami: jarłyk, haracz, chan 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Henryka Pobożnego • wskazuje na mapie zasięg terytorialny państwa Mongołów • wymienia tereny w Europie, które atakowali Tatarzy • podaje co najmniej jeden skutek najazdu tatarskiego na Polskę 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok bitwy nad rzeką Kalką – 1223 r. i przedstawia skutki tego starcia • opisuje zasady organizacji państwa mongolskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia skutki najazdów tatarskich na państwa europejskie • szczegółowo omawia znaczenie oraz skutki bitwy pod Legnicą • określa przyczyny sukcesów militarnych Mongołów • charakteryzuje stosunek Europejczyków do Mongołów 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć

					• wyjaśnia pochodzenie określenia <i>Tatarzy</i>	
Sprowadzenie Krzyżaków do Polski	<ul style="list-style-type: none"> • północno-wschodni sąsiedzi Polski w XIII w.: Prusowie i Jaćwingowie • sprowadzenie Krzyżaków do Polski • założenie i rozwój państwa zakonnego • podbój i chrystianizacja Prus • budowa Malborka 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok sprowadzenia Krzyżaków do Polski – 1226 r. • wskazuje na mapie tereny państwa krzyżackiego I bork 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rozwój terytorialny państwa zakonnego • wymienia plemiona podbite przez Krzyżaków: Prusów i Jaćwingów • podaje korzyści i zagrożenia wynikające z osiedlenia się Krzyżaków w Prusach • wskazuje na mapie Ma 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny sprowadzenia Krzyżaków do Polski • charakteryzuje zamek w Malborku jako przykład średniowiecznej fortyfikacji • wskazuje, jaki wpływ mieli rycerze zakonni na rozwój gospodarczy podbitych ziem polskich 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia genezę powstania zakonu krzyżackiego • omawia etapy budowy państwa zakonnego • wymienia przyczyny sukcesów militarnych i gospodarczych państwa krzyżackiego • omawia okoliczności zajęcia przez Krzyżaków Pomorza Gdańskiego • wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>komturia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
Zjednoczenie państwa polskiego	<ul style="list-style-type: none"> • skutki rozbitcia dzielnicowego • tendencje integracyjne wśród książąt piastowskich • próby zjednoczenia ziem polskich podejmowane przez książąt śląskich, Przemysła II oraz Wacława II • przejęcie władzy przez Władysława Łokietka 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: koronacja Przemysła II – 1295 r., Wacława II – 1300 r., Władysława Łokietka – 1320 r. • poprawnie posługuje się terminami: starosta, grosz praski 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny podejmowania prób zjednoczenia ziem polskich • wymienia książąt piastowskich dążących do połączenia ziem polskich: Henryka Probusa, Przemysła II, Władysława Łokietka • omawia znaczenie koronacji Władysława Łokietka w Krakowie dla integracji państwa polskiego • wskazuje na mapie zasięg terytorialny państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje etapy zjednoczenia ziem polskich na przełomie XIII i XIV w. • omawia zmiany gospodarcze i administracyjne wprowadzone za panowania Wacława II • prezentuje dokonania Władysława Łokietka w procesie zjednoczenia ziem polskich 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przyczyny i przebieg buntu możnowładców pod wodzą wójta Alberta • omawia konflikty państwa polskiego z Krzyżakami i Czechami • przedstawia okoliczności i przebieg bitwy pod Płowcami w 1333 r. • określa rolę Polski na arenie 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć

	<p>i jego koronacja</p> <ul style="list-style-type: none"> • zjednoczenie ziem polskich przez Władysława Łokietka • zajęcie Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków • początek konfliktu z Krzyżakami – zmagania militarne i prawne 		<p>Władysława Łokietka</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje próby odzyskania przez Władysława Łokietka Pomorza Gdańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia tereny wchodzące w skład państwa polskiego za panowania Przemysła II, Wacława II i Władysława Łokietka 	<p>międzynarodowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie sojuszy zawartych przez Polskę z Danią i Węgrami 	
<p>Państwo Kazimierza Wielkiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odbudowa Królestwa Polskiego za czasów Kazimierza Wielkiego • reformy gospodarcze (prawna, skarbowa, monetarna) przeprowadzone przez Kazimierza Wielkiego • założenie Akademii Krakowskiej • dyplomatyczne rozwiązanie konfliktów z Krzyżakami i Czechami • ekspansja terytorialna Polski na tereny Rusi Halickiej • śmierć Kazimierza Wielkiego – koniec dynastii Piastów 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1335 r. – zjazd w Wyszehradzie, 1343 r. – pokój w Kaliszu z Krzyżakami, 1364 r. – ufundowanie Akademii Krakowskiej, 1370 r. – śmierć Kazimierza Wielkiego • poprawnie posługuje się terminami: przywilej składu, prawo przymusu drogowego, poradne 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego • określa przyczyny i skutki ekspansji na tereny Rusi Halickiej • wymienia reformy gospodarcze wprowadzone przez Kazimierza Wielkiego • omawia wkład Kazimierza Wielkiego w umocnienie państwa polskiego pod względem politycznym i gospodarczym • wskazuje na mapie państwo Kazimierza Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1366 r. – podbój Rusi Halickiej, 1348 r. – pokój w Namysłowie • wskazuje cele polityki Kazimierza Wielkiego związane z umacnianiem pozycji państwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje działania dyplomatyczne Kazimierza Wielkiego mające na celu zakończenie sporów z Czechami i Krzyżakami • charakteryzuje znaczenie podboju Rusi Halickiej dla rozwoju państwa polskiego • omawia reformy wprowadzone przez Kazimierza Wielkiego i ich znaczenie dla unifikacji i rozwoju gospodarczego ziem polskich • prezentuje politykę Kazimierza Wielkiego wobec Żydów • podaje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć

					<p>miejsowości, w których wybudowano Orle Gniazda</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rozwój terytorialny państwa Kazimierza Wielkiego 	
<p>Jak wyglądał piastowski orzeł?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • legendy związane z pochodzeniem godła polskiego • najstarsze podobizny orła i związane z nimi kontrowersje • wizerunki orła na monetach książąt piastowskich • rozpowszechnienie znaku orła za czasów Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego • inne symbole, które miały szansę znaleźć się w herbie państwa polskiego 			<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najstarsze przekazy źródłowe dotyczące orła jako symbolu państwowego • podaje przykłady źródeł materialnych z wizerunkiem orła, np. monety i pieczęcie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia genezę symbolu orła przedstawioną w kronice Jana Długosza • wymienia książąt, którzy od połowy XII w. umieszczali na monetach i pieczęciach wizerunek orła białego: Władysława Wygnajca, Bolesława Kędzierzawego i Kazimierza Sprawiedliwego • przedstawia inne znaki używane przez władców piastowskich jako symbole państwowe, np. lwa, gryfa, smoka 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć

ROZDZIAŁ II: SPOŁECZENSTWO ŚREDNIOWIECZA

System feudalny	<ul style="list-style-type: none"> • społeczeństwo feudalne • podział 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: wasal, senior, suzeren, lenno, system 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: monarchia patrymonialna, hold lenny 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia mechanizmy powstania i funkcjonowania 	<ul style="list-style-type: none"> • na przykładzie państwa polskiego zjednoczonego przez 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i
-----------------	---	--	--	--	--	---

	<p>społeczeństwa na stany</p> <ul style="list-style-type: none"> • kultura rycerska i dworska • narodziny monarchii stanowej w Polsce 	<p>feudalny, stan, społeczeństwo stanowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa powiązania tworzące drabinę feudalną społeczeństwa średniowiecznego • wymienia stany: rycerstwo, duchowieństwo, mieszczaństwo i chłopów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zasady funkcjonowania systemu feudalnego • omawia pozycję prawną i majątkową stanu rycerskiego • podaje cechy charakterystyczne kultury rycerskiej • przedstawia przebieg hołdu lennego oraz pasowania na rycerza 	<p>systemu feudalnego</p> <ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, na czym polegała zasada „Wasal mojego wasala nie jest moim wasalem” • przedstawia pozycję społeczną duchowieństwa, rycerstwa, chłopów i mieszczan 	<p>Władysława Łokietka</p> <p>przedstawia cechy monarchii stanowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia różnice pomiędzy monarchią patrymonialną a monarchią stanową 	<p>wnioski</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
<p>Życie średniowiecznej wsi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wieś we wczesnym średniowieczu • zmiany w rolnictwie w XIII i XIV w. • kolonizacja na prawie niemieckim • lokacja osad wiejskich • życie codzienne mieszkańców średniowiecznej wsi • układ przestrzenny wsi w średniowieczu • pochodzenie nazw miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: lokacja, sołtys, ława, wolnizna, dwupółówka, trójpolówka, metoda wypaleniskowa • podaje przyczyny rozwoju kolonizacji wiejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia wynalazki i ulepszenia w rolnictwie wprowadzone w XII–XIV w. • omawia etapy zakładania wsi na prawie niemieckim • charakteryzuje zajęcia i życie codzienne chłopów w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia obowiązki i uprawnienia sołtysa • wyjaśnia, dlaczego trójpolówka była skuteczniejszą metodą uprawy ziemi niż dwupółówka i gospodarka wypaleniskowa 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia znaczenie kolonizacji wiejskiej dla rozwoju gospodarczego Polski w XIII–XIV w. • tłumaczy pochodzenie nazw miejscowości, takich jak Środa, Piątek, Wola, Piekary, Kowale 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
<p>Jaka wiedza kryje się w pieczęciach?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie pieczęci jako źródła historycznego • najstarsze pieczęcie używane przez władców polskich • funkcja pieczęci jako sposobu 			<ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę pieczęci jako źródła historycznego • podaje przykłady zastosowania pieczęci majestatycznej • tłumaczy znaczenie symboli 	<ul style="list-style-type: none"> • określa czas powstania najstarszych pieczęci używanych przez władców polskich • wyjaśnia znaczenie badań archeologicznych dla 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób

	uwiarygodnienia dokumentu • geneza i znaczenie bulli			przedstawianych na pieczęciach	datowania oraz analizy średniowiecznych pieczęci	- wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
Średniowieczne miasto i jego mieszkańcy	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój miast w średniowiecznej Europie • układ przestrzenny miasta w średniowieczu • struktura organizacji rzemieślniczej – cechu • życie codzienne w średniowiecznym mieście 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: patrycjat, pospólstwo, plebs, rada miejska, burmistrz, ława, cech, czeladnik • wymienia warstwy społeczne w miastach średniowiecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, na czym polegała lokacja miasta na prawie magdeburskim • wyjaśnia, jakie funkcje pełniły w średniowiecznym mieście: ratusz, pręgierz, rynek, targowisko, mury • podaje elementy obronne średniowiecznego miasta • przedstawia warunki życia codziennego w średniowiecznym mieście 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje życie codzienne mieszczan o różnym statusie społecznym 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia kompetencje wójta, rady miejskiej i burmistrza • wyjaśnia, co oznaczało powiedzenie: „Powietrze miejskie czyni wolnym” 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
Kościół w średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> • zróżnicowanie stanu duchownego • zakony benedyktynów i cystersów oraz ich rola w społeczeństwie średniowiecznym • wpływ Kościoła na średniowieczną kulturę • założenie zakonów żebraczych • ruchy heretyckie funkcjonujące w średniowieczu • kryzys papieżstwa i niewola awiniońska • sobór w Konstancji 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata soboru w Konstancji: 1414–1418 • poprawnie posługuje się terminami: duchowieństwo, benedyktyni, cystersi, zakony żebracze • wyjaśnia wyrażenie „benedyktyńska praca” 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Benedykta z Nursji, św. Franciszka z Asyżu, św. Dominika Guzmána • poprawnie posługuje się terminami: ruchy heretyckie, inkwizycja • wymienia średniowieczne ruchy heretyckie: waldensów i albigensów • wskazuje na mapie najpopularniejsze w średniowieczu miejsca pielgrzymek – Rzym i Santiago de Compostela 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację materialną duchowieństwa w średniowieczu i wskazuje źródła majątku Kościoła • wyjaśnia wpływ zakonów na gospodarkę i kulturę w społeczeństwie średniowiecznym 	<ul style="list-style-type: none"> • określa przyczyny i skutki utworzenia zakonów żebraczych • charakteryzuje poglądy wyznawane przez albigensów i waldensów • uzasadnia, dlaczego działalność ruchów heretyckich wywołała sprzeciw Kościoła • porównuje zakony żebracze z zakonami rycerskimi • wymienia najstarsze ośrodki zakonne na ziemiach polskich • wskazuje na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć

					tereny europejskie, na których organizowano w średniowieczu krucjaty	
Kultura i nauka wieków średnich	<ul style="list-style-type: none"> • uniwersalny charakter kultury średniowiecznej • średniowieczne wzorce osobowe: asceta, rycerz, władca • rola łaciny jako międzynarodowego języka dyplomacji, nauki i kultury • edukacja i uniwersytety w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: uniwersytet, scholastyka, • wymienia średniowieczne wzorce osobowe: ascety, rycerza, władcy 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: sztuki wyzwolone • przedstawia dokonania św. Tomasza z Akwinu • wyjaśnia, dlaczego kultura średniowiecza określana jest mianem uniwersalnej • omawia znaczenie łaciny w średniowiecznej Europie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje średniowieczne wzorce osobowe • omawia cechy charakterystyczne kultury rycerskiej, dworskiej i ludowej • wymienia pierwsze europejskie uniwersytety i omawia ich rolę dla rozwoju nauki w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia postacie, które w kulturze europejskiej uznaje się za wzorce: Szymona Słupnika, Rolanda, Karola Wielkiego • określa rolę kobiet w średniowieczu na przykładzie Eleonory Akwitańskiej i Jadwigi Śląskiej • ocenia znaczenie działalności ojców Kościoła i św. Tomasza z Akwinu 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
W cieniu kościołów i zamków	<ul style="list-style-type: none"> • architektura średniowiecznej Europy • cechy charakterystyczne architektury, malarstwa i rzeźby w stylu romańskim oraz gotyckim • sztuka polskiego średniowiecza • średniowieczna rzeźba 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: portal, prezbiterium, przypora, inicjał, miniatura, • wymienia cechy charakterystyczne dla stylu romańskiego i gotyckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: <i>Biblia pauperum</i> • wymienia przykładowe zabytki romańskie i gotyckie na ziemiach polskich • wyjaśnia, w jaki sposób kopiowano i ozdabiano księgi w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje styl romański ze stylem gotyckim • wyjaśnia genezę architektury romańskiej • wskazuje na mapie państwa, w których znajduje się najwięcej zabytków romańskich i gotyckich 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie <i>Biblii pauperum</i> dla upowszechniania zasad religii chrześcijańskiej • podaje przykłady średniowiecznych budowli świeckich • tłumaczy, dlaczego polskie budownictwo w stylu romańskim nie rozwinęło się w 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć

	i zdobnictwo				tak wysokim stopniu jak w Europie Zachodniej	
O czym opowiadają średniowieczne katedry?	<ul style="list-style-type: none"> • symbolika średniowiecznych katedr • katedra w Chartres 			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia symbolikę średniowiecznych katedr 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy stylu gotyckiego na przykładzie katedry w Chartres 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć

ROZDZIAŁ III: U SCHYŁKU ŚREDNIOWIECZA

Unia Polski z Litwą	<ul style="list-style-type: none"> • panowanie Andegawenów w Polsce • przywilej koszycki • sytuacja na Litwie przed zawarciem unii z Polską • unia polsko-litewska w Krewie • znaczenie chrystianizacji Litwy na arenie międzynarodowej • unie w Wilnie i Horodle 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1374 r. – nadanie przywileju w Koszycach, 1385 r. – unia polsko-litewska w Krewie, • przedstawia dokonania postaci: Ludwika Andegaweńskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, Witolda • poprawnie posługuje się terminami: przywilej, unia, unia personalna, bojarzy • na podstawie drzewa genealogicznego wskazuje pokrewieństwo między Piastami, Andegawenami 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1401 r. – unia w Wilnie, 1413 r. – unia w Horodle • przedstawia dokonania postaci: Mendoga, Giedymina, • wymienia postanowienia unii w Krewie i Horodle • podaje przyczyny i skutki wstąpienia Władysława Jagiełły na tron polski • wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Litewskie, państwo zakonu krzyżackiego, Węgry 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację Polski i Litwy w drugiej połowie XIV w. • omawia okoliczności wstąpienia na tron polski Ludwika Andegaweńskiego • przedstawia rozwój terytorialny i polityczny państwa litewskiego w XII i XIV w. • opisuje okoliczności zawarcia unii polsko- 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia panowanie Jadwigi i Władysława Jagiełły • wyjaśnia, dlaczego unia polsko-litewska była odnawiana w Wilnie w 1401 r. i w Horodle w 1413 r. • wskazuje korzyści i zagrożenia wynikające z zawarcia unii polsko-litewskiej • opisuje skutki unii 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
---------------------	---	---	---	---	---	---

		i Jagiellonami		litewskiej w Krewie	w Krewie dla sytuacji międzynarodowej Litwy	
Wielka wojna z zakonem krzyżackim	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny wybuchu wielkiej wojny z zakonem krzyżackim • bitwa pod Grunwaldem i jej znaczenie • pokój toruński z 1411 r. i skutki wielkiej wojny z Krzyżakami • rola konfliktu polsko-krzyżackiego na arenie międzynarodowej • postanowienia soboru w Konstancji 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 15 lipca 1410 r. – bitwa pod Grunwaldem, 1411 r. – pierwszy pokój toruński, • przedstawia dokonania postaci: Ulricha von Jungingena, Pawła Włodkowica • wyjaśnia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim • wskazuje na mapie Czerwińsk, Grunwald, Malbork, Toruń 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1414–1418 – sobór w Konstancji • przedstawia dokonania postaci: Zawiszy Czarnego, Mikołaja Trąby, • wymienia postanowienia pokoju toruńskiego z 1411 r. • omawia udział Polaków na soborze w Konstancji • wymienia skutki wielkiej wojny z Krzyżakami 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację państwa polsko-litewskiego na przełomie XIV i XV w. • przedstawia przebieg działań wojennych w czasie wielkiej wojny z zakonem w latach 1409–1411 • omawia przebieg bitwy pod Grunwaldem • wymienia podstawowe elementy uzbrojenia rycerzy z początku XV w. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje uzbrojenie lekkiej jazdy litewskiej biorącej udział w bitwie pod Grunwaldem • ocenia udział Pawła Włodkowica w obradach soboru w Konstancji • wymienia najważniejsze tezy przedstawione przez Pawła Włodkowica na soborze 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
Jaką bitwę namalował Jan Matejko?	<ul style="list-style-type: none"> • okoliczności powstania obrazu Jana Matejki „Bitwa pod Grunwaldem” • ukryte znaczenie i symbolika obrazu 			<ul style="list-style-type: none"> • omawia okoliczności powstania obrazu „Bitwa pod Grunwaldem” • opisuje przedstawione na 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje symboliczne znaczenie dzieła • wyjaśnia, dlaczego Niemcom w czasie II wojny światowej zależało na 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób

	<ul style="list-style-type: none"> • losy dzieła w czasie II wojny światowej 			obrazie sceny pod względem zgodności z prawdą historyczną	zniszczeniu „Bitwy pod Grunwaldem” <ul style="list-style-type: none"> • ocenia postawę profesora Władysława Woydy i jego wkład w ocalenie obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
Europa Zachodnia w XIV i XV wieku	<ul style="list-style-type: none"> • epidemia dżumy w XIV w. • przyczyny, najważniejsze wydarzenia i skutki wojny stuletniej • ruchy heretyckie i ich przedstawiciele • powstania ludowe • wprowadzenie broni palnej i wzrost znaczenia armii zaciężnej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1337–1453 – wojna stuletnia • przedstawia dokonania postaci: Joanny d’Arc, tłumaczy pojęcie „czarna śmierć” 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Jana Husa, Johna Balla, Johna Wicklefa, Jana Žižki • podaje niektóre skutki epidemii dżumy w XIV w. • przedstawia co najmniej jedną przyczynę i jeden skutek wojny stuletniej • wymienia powstania ludowe, które wybuchły na terenie Francji i Anglii w XIV i XV w. • wskazuje na mapie państwa biorące udział w wojnie stuletniej • wyjaśnia skutki wprowadzenia broni palnej i armii zaciężnej • omawia główne założenia husytyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie główne kierunki rozprzestrzeniania się „czarnej śmierci” • omawia skutki epidemii dżumy • wymienia przyczyny i następstwa wojny stuletniej • wskazuje na mapie tereny, na których toczyły się walki podczas wojny stuletniej oraz buntów chłopskich 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny wystąpień ludowych na terenie Francji i Anglii w XIV i XV w. • charakteryzuje nowe techniki walki wprowadzone w XV w.: zastosowanie broni palnej, walka taborem, uformowanie armii zaciężnej • przedstawia przyczyny i przebieg powstania husytów w Czechach • wyjaśnia, dlaczego Jana Husa spalono na stosie 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
Nowe potęgi w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój terytorialny Polski i Litwy 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1444 r. – bitwa pod 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Władysława III 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki, które decydowały o 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego upadek 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje

Wschodniej	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost znaczenia Moskwy • ekspansja imperium osmańskiego w Europie • bitwa pod Warną • upadek Konstantynopola 	<p>Warną, 1453 r. – zdobycie Konstantynopola</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: sułtan, janczarzy, car • wskazuje na mapie: imperium osmańskie, Konstantynopol, Warnę, Wielkie Księstwo Moskiewskie 	<p>Warnęczyka, Jana Hunyadyego, Dymitra Dońskiego, Iwana III Srogię, Iwana IV Groźnego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia skutki zdobycia Konstantynopola przez Turków 	<p>sile militarnej imperium tureckiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje oddziały janczarów z oddziałami piechoty europejskiej • wskazuje na mapie kolejne ziemie podbijane przez Turków w Europie • omawia przebieg bitwy pod Warną 	<p>Konstantynopola jest uznawany za jedną z granicznych dat średniowiecza</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, z jakiego powodu po klęsce Konstantynopola wyznawcy prawosławia zaczęli nazywać Moskwę trzecim Rzymem • ocenia konsekwencje, jakie miały dla Polski i Litwy powstanie imperium osmańskiego oraz zjednoczenie ziem ruskich 	<p>opinie i wnioski</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
Wojna trzynastoletnia	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie powstania Związku Jaszczurczego i Związku Pruskiego • przyczyny wybuchu wojny trzynastoletniej • przebieg działań wojennych w latach 1454–1466 • postanowienia drugiego pokoju 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1440 r. – powstanie Związku Pruskiego, 1454 r. – początek wojny trzynastoletniej, 1454 r. – bitwa pod Chojnicami, 1466 r. – drugi pokój toruński • poprawnie posługuje się terminem stan szlachecki 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: , 1462 r. – bitwa pod Świecinem, • przedstawia dokonania postaci: Jana Bażyńskiego, Piotra Dunina, Kazimierza Jagiellończyka • wymienia przyczyny i skutki wojny trzynastoletniej • wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego szlachta i mieszczenie mieszkający w Prusach dążyli do przyłączenia ich ziem do Polski • omawia poszczególne etapy wojny trzynastoletniej • wskazuje na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje działania wielkiej wojny z zakonem prowadzonej przez Władysława Jagiełłę do działań zbrojnych prowadzonych podczas wojny trzynastoletniej • podaje nazwy ziem odzyskanych 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć

	<p>toruńskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • skutki wojny trzynastoletniej 		<p>w wyniku podpisania drugiego pokoju toruńskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie armii zaciężnej w wojnie trzynastoletniej 	<p>miejsca najważniejszych bitew wojny trzynastoletniej</p>	<p>przez Królestwo Polskie na mocy pokoju toruńskiego z 1466 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia zmiany, które zaszły w sytuacji międzynarodowej Polski po wojnie trzynastoletniej • ocenia znaczenie przywilejów nadanych w czasie wojny trzynastoletniej stanowi szlacheckiemu 	
<p>Jak wyglądały działania średniowiecznych szpiegów?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • działalność średniowiecznych szpiegów • polscy i krzyżaccy szpiedzy w średniowieczu • sposób szyfrowania wiadomości 			<ul style="list-style-type: none"> • omawia główne zadania średniowiecznych szpiegów • charakteryzuje średniowieczne sposoby szyfrowania wiadomości 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak werbowano i wynagradzano szpiegów w średniowieczu • wymienia najślynniejszych szpiegów polskich i krzyżackich 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
<p>Kultura późnego średniowiecza w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozkwit kultury polskiej w XIV i XV w. • wybitni polscy uczeni średniowiecza 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Wita Stwosza, Mikołaja Kopernika, Pawła Włodkowica, • wymienia najślynniejsze 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Marcina Króla, Wojciecha z Brudzewa, Jana Ostroroga • omawia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy charakterystyczne rzeźby średniowiecznej na przykładzie piety i Pięknej Madonny 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega wartość historyczna i kulturowa ołtarza Wita Stwosza 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje

	<p>i ich dokonania</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze osiągnięcia polskiej architektury i sztuki gotyckiej • twórczość rzeźbiarska Wita Stwosza 	<p>przykłady sztuki gotyckiej w Polsce: m.in. ołtarz Wita Stwosza, Bazylikę Mariacką w Gdańsku, Barbakan w Krakowie, ratusz w Toruniu</p>	<p>odnowienia Akademii Krakowskiej w 1400 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego okres panowania Kazimierza Jagiellończyka nazywany jest złotą jesienią polskiego średniowiecza 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie tereny, na których powstało najwięcej budowli w stylu gotyckim 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia dokonania sławnych absolwentów Akademii Krakowskiej 	<p>problemy w twórczy sposób</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
ROZDZIAŁ IV: NARODZINY NOWOŻYTNEGO ŚWIATA						
Cywilizacje Ameryki	<ul style="list-style-type: none"> • cywilizacje Ameryki prekolumbijskiej • osiągnięcia naukowo-techniczne oraz sztuka Olmeków, Majów, Azteków i Inków 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Azteków, Majów i Inków 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze ośrodki cywilizacyjne rdzennych mieszkańców Ameryki • omawia najważniejsze osiągnięcia techniczne cywilizacji prekolumbijskich 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego Majowie są określane przez niektórych uczonych Grekami Ameryki • przedstawia system wierzeń Azteków 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcjonowanie poczty i sieci dróg w państwie Inków • wskazuje cechy charakterystyczne sztuki prekolumbijskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój nauki i techniki w Europie w XV w. • sytuacja gospodarcza i społeczna na kontynencie europejskim w XV w. • utrudnienia w handlu z krajami Dalekiego Wschodu • poszukiwanie morskiej drogi do Indii • odkrycia żeglarzy portugalskich 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1498 r. – odkrycie morskiej drogi do Indii, 1492 r. – dotarcie do Ameryki przez Krzysztofa Kolumba, 1519–1522 – wyprawa dookoła świata Ferdynanda Magellana • przedstawia dokonania postaci: Henryka Żeglarza, Bartłomieja Diaza, Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba, Ferdynanda Magellana 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: astrolabium, karawela, kompas, busola • wskazuje na mapie szlaki wypraw najważniejszych odkrywców – Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana • wymienia co najmniej dwie przyczyny wielkich odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg wypraw wielkich odkrywców: Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba, Ferdynanda Magellana • omawia zasługi, jakie mieli dla rozwoju żeglarstwa Henryk Żeglarz, Ferdynand Aragoński i Izabela Kastylijska 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego Hiszpania i Portugalia miały największy udział w wielkich odkryciach geograficznych • przedstawia dokonania postaci: Ameriga Vespucciego, Paola Toscanello • szczegółowo omawia przyczyny wielkich odkryć 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć

	<ul style="list-style-type: none"> • nawiązanie przez Europejczyków bezpośrednich kontaktów handlowych z Afryką i Indiami • wyprawa Krzysztofa Kolumba i znaczenie odkrycia Ameryki • wyprawa Ferdynanda Magellana dookoła świata • układ w Tordesillas 				<p>geograficznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia, jaki wpływ na odkrycia geograficzne miał rozwój kartografii i nawigacji • omawia postanowienia traktatu w Tordesillas 	
Skutki wielkich odkryć	<ul style="list-style-type: none"> • podbój Ameryki przez konkwistadorów • zagłada Indian • zniszczenie dorobku kulturalnego ludów Ameryki • wzajemne wpływy cywilizacyjne pomiędzy Europą a nowo odkrytym kontynentem • skutki odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminem konkwistador • wymienia skutki odkryć geograficznych dla rdzennych mieszkańców Ameryki 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Ferdynanda Corteza, Francisca Pizarra, Montezumy, Atahualpy • przedstawia następstwa odkryć geograficznych dla gospodarki Europy • wskazuje na mapie szlaki handlowe tworzące tzw. złoty trójkąt 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia etapy podboju państwa Azteków i Inków • wyjaśnia przyczyny powstania kolonii w Ameryce • charakteryzuje wymianę handlową pomiędzy Ameryką, Europą i Afryką na szlaku tzw. złotego trójkąta 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje tereny zajęte przez Hiszpanów i Portugalczyków • podaje przyczyny zmniejszenia się liczby rdzennych mieszkańców Ameryki w XVI w. • omawia funkcjonowanie europejskich kolonii w Ameryce 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
Gospodarka w epoce kolonialnej	<ul style="list-style-type: none"> • zmiany w gospodarce europejskiej wywołane odkryciami geograficznymi • nowe środki płatnicze – weksle i banknoty • kompanie handlowe i ich rola w XVII i na początku XVIII w. • powstanie nowych 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: kompania handlowa, praca nakładcza, manufaktura, kapitalizm • wyjaśnia, kim byli korsarze • wymienia najważniejsze zmiany gospodarcze spowodowane odkryciami geograficznymi, m.in.: rozwój handlu, zwiększenie produkcji, 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, na czym polegała praca nakładcza • omawia znaczenie założenia kompanii handlowych dla rozwoju wymiany towarowej między Europą a Afryką, Azją i Ameryką 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany, jakie zaszły w handlu w wyniku odkryć geograficznych • charakteryzuje podział gospodarczy kontynentu europejskiego: państwa na zachód od Łaby specjalizujące się w 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny wprowadzenia pracy nakładczej • przedstawia zmiany w rolnictwie spowodowane wzrostem wymiany handlowej • wymienia korzyści, jakie niesło za sobą 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą

	<p>form produkcji: praca nakładcza i manufaktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • początki gospodarki kapitalistycznej • niewolnictwo i jego rola w gospodarce kolonialnej 	zmiany w rolnictwie		handlu i rzemiośle, państwa na wschód od Łaby – zdominowane przez rolnictwo	<p>wprowadzenie do użytku weksli i banknotów</p> <ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy znaczenie określenia, że gospodarka w epoce kolonialnej zaczęła mieć charakter globalny 	aktywność w czasie zajęć
Kultura odrodzenia w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • idea humanizmu i nawiązania do antyku • wynalazek druku i jego wpływ na rozpowszechnienie się idei odrodzenia • rola Włoch w powstaniu i rozwoju renesansu • główne ośrodki odrodzenia w Europie • działalność i osiągnięcia Leonarda da Vinci • przedstawiciele renesansu: Michał Anioł i Erazm z Rotterdamu • zmiany w nauce i technice w okresie odrodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Mikołaja Kopernika, Leonarda da Vinci, Galileusza, Michała Anioła, Jana Gutenberga • poprawnie posługuje się terminami: mecenas, renesans, odrodzenie, humanizm • tłumaczy znaczenie wynalazenia druku dla rozwoju renesansowej nauki 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Giordana Bruna, Erazma z Rotterdamu, • podaje przykłady dzieł artystów epoki odrodzenia • wymienia cechy charakterystyczne architektury renesansu • określa, w którym państwie narodził się renesans • podaje przykłady inspiracji sztuką antyczną w architekturze i dziełach renesansowych artystów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia sens stwierdzenia: „Człowiekiem jestem i nic, co ludzkie, nie jest mi obce” • omawia rolę uniwersytetów w rozwoju nauki w odrodzeniu • tłumaczy, na czym polegał mecenas • wymienia najslawniejszych mecenasów włoskiego odrodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje humanizm jako nowy nurt w filozofii i kulturze • podaje tytuły najslawniejszych dzieł włoskiego renesansu • wskazuje podobieństwa oraz różnice pomiędzy sztuką średniowiecza i renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
Nowe wyznania w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • Kościół na początku XVI w. • przyczyny reformacji 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1517 r. – wystąpienie Marcina Lutra, początek 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1534 r. – powstanie Kościoła 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje główne tezy głoszone przez Marcina Lutra i Jana Kalwina 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy znaczenie zasady „czyj kraj, tego religia” 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i

	<ul style="list-style-type: none"> • główne nurty ruchu reformacyjnego i ich twórcy • anglikanizm – przyczyny i przebieg reformacji w Anglii • przebieg ruchu reformacyjnego – dysputy, prześladowania i wojny religijne 	<p>reformacji, 1555 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> – podpisanie pokoju w Augsburgu • przedstawia dokonania postaci: Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII • poprawnie posługuje się terminami: odpust, reformacja, luteranizm, protestanci, kalwinizm, arianie 	<p>anglikańskiego, 1536 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> – ogłoszenie doktryny przez Jana Kalwina, • poprawnie posługuje się terminami: symonia, nepotyzm, • wymienia przyczyny reformacji • prezentuje główne nurty ruchu reformacyjnego • omawia najważniejsze skutki reformacji 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wyznania protestanckie: luteranizm, kalwinizm, anglikanizm • wskazuje na mapie państwa, w których reformacja miała największy zasięg • wyjaśnia, kim byli arianie • omawia organizację kościołów protestanckich 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia gospodarcze skutki ruchu reformacyjnego • ocenia, jaki wpływ na rozpowszechnienie idei reformacji miało wynalezienie druku 	<ul style="list-style-type: none"> - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
Kontrreformacja	<ul style="list-style-type: none"> • postanowienia soboru trydenckiego • cele i sposób działania jezuitów • zmiany w Kościele katolickim • wojna trzydziestoletnia 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok zwołania soboru trydenckiego – 1545 r. • poprawnie posługuje się terminami: inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych, jezuita, nuncjusz, kongregacja • porównuje wnętrze zboru protestanckiego z wystrojem kościoła katolickiego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia główne zasady działalności zakonu jezuitów • wymienia zmiany wprowadzone w Kościele katolickim w wyniku soboru trydenckiego • przedstawia przyczyny i skutki wojny trzydziestoletniej 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sytuację w Kościele katolickim w XVI w. • wymienia zadania inkwizycji w walce z reformacją • wyjaśnia, w jakim celu sporządzono indeks ksiąg zakazanych • omawia reformy wprowadzone w Kościele katolickim po soborze trydenckim 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje ideologiczne założenia wystroju wnętrza zboru protestanckiego i kościoła katolickiego • ocenia rolę jezuitów w walce z reformacją • przedstawia postać Ignacego Loyoli • omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny trzydziestoletniej 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
ROZDZIAŁ V: RZECZPOSPOLITA W XVI WIEKU						
Początki demokracji szlacheckiej	<ul style="list-style-type: none"> • przywileje szlacheckie • ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: szlachta, magnaci, szlachta zagrodowa, gołota, 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: kanclerz, podskarbi, hetman, ruch 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia genezę stanu szlacheckiego • ocenia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje sytuację polityczną i majątkową 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i

	<p>podstawy demokracji szlacheckiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i> • instytucje demokracji szlacheckiej – sejm walny i sejmiki • reformy związane z ruchem egzekucyjnym 	<p>senat, sejmik, poseł, instrukcje poselskie, sejm walny, izba poselska, marszałek, konstytucje sejmowe, <i>veto</i>,</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia najważniejsze przywileje szlacheckie 	<p>egzekucyjny, królewsczyzny, wojsko kwarciane</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje różnorodność stanu szlacheckiego • wymienia trzy stany sejmujące • przedstawia etapy kształtowania się ustroju demokracji szlacheckiej • wyjaśnia, czym była egzekucja praw i dóbr 	<p>przywilejów szlacheckich</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia pozycję gospodarczą i polityczną szlachty polskiej w XVI w. • wyjaśnia zasady działalności ruchu egzekucyjnego 	<p>średniej szlachty z pozycją gołoty</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia funkcjonowanie sejmu walnego • wyjaśnia, czym było wojsko kwarciane • charakteryzuje przebieg obrad sejmiku szlacheckiego 	<p>wnioski</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
<p>Jak obradowano na sejmikach i sejmach?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie sejmików i sejmu walnego • przebieg obrad sejmików ziemskich • uczestnictwo przedstawicieli sejmików w roli posłów na sejmie walnym • miejsca zwoływania sejmów 			<ul style="list-style-type: none"> • ocenia stosunek szlachty do udziału w sejmikach ziemskich i sejmie walnym 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, dlaczego sejmiki odbywały się najczęściej w kościołach • omawia sposób głosowania na posłów podczas obrad sejmiku ziemskiego • przedstawia zastosowanie rugów poselskich 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
<p>Rozwój gospodarczy Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zasady funkcjonowania folwarku pańszczyźnianego • życie codzienne mieszkańców polskiej wsi w XVI–XVIII w. • rola Gdańska w rozwoju gospodarczym Królestwa Polskiego w XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: folwark, pańszczyzna • wymienia produkty eksportowane z Polski w XV–XVII w. • podaje nazwy towarów importowanych do Polski w XV–XVII w. • wskazuje na mapie główne ośrodki handlowe na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie Gdańska dla wymiany towarowej między Polską a Europą Zachodnią • omawia funkcjonowanie folwarku pańszczyźnianego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny rozwoju folwarków pańszczyźnianych • charakteryzuje pozycję gospodarczą Gdańska oraz jego mieszkańców w XVI–XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ rozwoju gospodarczego Polski w XVI w. na poziom życia poszczególnych grup społecznych • omawia propozycje reform społeczno-gospodarczych Jana z Ludziska oraz arian 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć

	<ul style="list-style-type: none"> • zmiany w handlu europejskim w XVI w. 					
<p>Czasy Zygmunta Starego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonowanie unii polsko-litewskiej w czasach Jagiellonów • polityka dynastyczna Jagiellonów • panowanie Zygmunta Starego • przyczyny i znaczenie hołdu pruskiego • początki polskiej floty 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1525 r. – hołd pruski • wyjaśnia przyczyny i przebieg ostatniego konfliktu zbrojnego z zakonem krzyżackim 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1515 r. – układ z Habsburgami, • wskazuje na mapie państwa, w których na przełomie XV i XVI w. władzę sprawowali Jagiellonowie • lokalizuje na mapie kraje, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny za panowania Zygmunta Starego • charakteryzuje sytuację międzynarodową Polski za panowania Zygmunta Starego • podaje najważniejsze wydarzenia z wojny z Moskwą 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie ziemie utracone w XVI w. przez Wielkie Księstwo Litewskie na rzecz Moskwy • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfliktu z Moskwą 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie hołdu pruskiego dla sytuacji międzynarodowej Polski • wyjaśnia przyczyny podpisania porozumienia jagiellońsko-habsburskiego w Wiedniu • ocenia wpływ rządów Zygmunta Starego na umocnienie międzynarodowej pozycji państwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
<p>Rzeczpospolita Obojga Narodów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • panowanie Zygmunta Augusta • pierwsza wojna o Inflanty i jej następstwa • unia polsko-litewska w Lublinie • powstanie Rzeczypospolitej Obojga Narodów • skutki unii lubelskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1569 – unia lubelska, 1572 – bezpotomna śmierć Zygmunta Augusta • poprawnie posługuje się terminami: unia realna i unia personalna • wskazuje na mapie Carstwo Rosyjskie, ziemie włączone na mocy unii lubelskiej do Korony • lokalizuje na mapie tereny Wielkiego Księstwa Litewskiego i ziemie Korony 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1563–1570 – wojna o Inflanty, • wymienia postanowienia unii lubelskiej • wyjaśnia przyczyny i skutki zawarcia unii w Lublinie 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny i skutki wojny o Inflanty • przedstawia stanowisko zwolenników unii realnej Polski i Litwy 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje argumenty przeciwników zawarcia unii polsko-litewskiej • charakteryzuje ustrój, podział administracyjny, obszar oraz zróżnicowanie narodowościowe i religijne Rzeczypospolitej Obojga Narodów • określa 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć

					<p>konsekwencje zawarcia unii lubelskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia panowanie Zygmunta Augusta 	
<p>Kultura polskiego odrodzenia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wpływ sytuacji gospodarczej na rozwój polskiej kultury i sztuki w XVI w. • oddziaływanie włoskiego renesansu na rozwój odrodzenia na terenach Rzeczypospolitej • najwybitniejsze polskie dzieła renesansowe 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Mikołaja Kopernika, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Reja, Andrzeja Frycza Modrzewskiego • uzasadnia, dlaczego XVI w. w Polsce nazywa się złotym wiekiem 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Macieja z Miechowa, Marcina Kromera, Szymona Szymonowica, • wskazuje wpływy włoskiego renesansu na kulturę polską • wymienia przykładowe dzieła sztuki renesansowej w Polsce • omawia rozwój szkolnictwa w czasach odrodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przedstawicieli polskiego renesansu i omawia ich największe osiągnięcia • wyjaśnia, w jaki sposób działalność królowej Bony przyczyniła się do rozwoju polskiej gospodarki i kultury • tłumaczy znaczenie ogłoszenia teorii heliocentrycznej Mikołaja Kopernika i porównuje ją z systemem geocentrycznym 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje renesansowe elementy krakowskiego Wawelu • wymienia kolekcję arrasów Zygmunta Augusta jako przykład sztuki renesansowej • omawia cechy architektury renesansu na przykładzie zabytków w Polsce • charakteryzuje literaturę polskiego odrodzenia i jej znaczenie dla rozwoju języka polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
<p>Gdzie pochowano Mikołaja Kopernika?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • badania historyków i archeologów • odkrycie krypty w katedrze we Fromborku w 2005 r. • znalezienie miejsca pochówku Mikołaja Kopernika 			<ul style="list-style-type: none"> • wymienia hipotezy dotyczące miejsca pochówku Mikołaja Kopernika 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, dlaczego podczas II wojny światowej Niemcy interesowali się poszukiwaniami grobu Mikołaja Kopernika • omawia zasady współpracy historyków, archeologów, 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w

					kryminologów i genetyków podczas poszukiwań grobu Mikołaja Kopernika • wyjaśnia udział bibliologów w potwierdzeniu tożsamości Mikołaja Kopernika	czasie zajęć
Kraj wielu wyznań	<ul style="list-style-type: none"> wieloreligijna tradycja państwa Jagiellonów rozwój protestantyzmu w Rzeczypospolitej Obojga Narodów szkolnictwo protestanckie w Polsce bracia polscy i zasady ich wiary realizacja uchwał soboru trydenckiego w Rzeczypospolitej działalność Piotra Skargi unia brzeska i jej skutki konfederacja warszawska i jej znaczenie terytorialne rozmieszczenie grup wyznaniowych w Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> podaje lata wydarzeń: 1573 r. – konfederacja warszawska, przedstawia dokonania postaci: Piotra Skargi, poprawnie posługuje się terminami: bracia polscy, konfederacja, grekokatolicy wyjaśnia, kim byli arianie lokalizuje na mapie terytorialne rozmieszczenie wyznań w Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> podaje lata wydarzeń: 1570 r. – ugoda w Sandomierzu, 1596 r. – unia brzeska, 1602 r. – założenie Akademii Rakowskiej przedstawia dokonania postaci: Jana Łaskiego, Faustyna Socyna, Stanisława Hozjusza wskazuje tereny zamieszkałe przez katolików, prawosławnych, luteran, kalwinistów i arian 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia grupy społeczne, które na terenach Rzeczypospolitej przyjmowały luteranizm i kalwinizm wyjaśnia, dlaczego poglądy braci polskich zostały uznane za radykalne i były zwalczane przez przedstawicieli innych wyznań omawia wkład arian w rozwój nauki i szkolnictwa przedstawia postanowienia ugody sandomierskiej i konfederacji warszawskiej 	<ul style="list-style-type: none"> tłumaczy, w jaki sposób reformacja wpłynęła na rozwój kultury polskiej charakteryzuje rozwój kontrreformacji w Polsce ocenia znaczenie konfederacji warszawskiej dla sytuacji protestantów w Rzeczypospolitej porównuje przebieg reformacji i kontrreformacji w Europie Zachodniej z działalnością tych ruchów na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie formułuje opinie i wnioski rozwiązuje problemy w twórczy sposób wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć

<p>Pierwsi królowie elekcyjni</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przebieg i skutki pierwszego bezkrólewia • elekcja i ucieczka Henryka Walezego • okoliczności wyboru na króla Stefana Batorego • wojna o Inflanty 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1572 r. – śmierć Zygmunta Augusta, 1573 r. – pierwsza wolna elekcja, • przedstawia dokonania postaci: Henryka Walezego, Stefana Batorego, • poprawnie posługuje się terminami: konfederacja, interreks, sejm konwokacyjny, sejm elekcyjny, sejm koronacyjny, artykuły henrykowskie, <i>pacta conventa</i>, piechota wybraniecka 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1575 r. – elekcja Stefana Batorego, 1577 r. – początek wojny o Inflanty, 1582 r. – rozejm w Jamie Zapolskim • przedstawia dokonania postaci: Jakuba Uchańskiego, Anny Jagiellonki, Jana Zamoyskiego • wskazuje na mapie: Inflanty, Połock, Psków, Smoleńsk • omawia okoliczności pierwszych wolnych elekcji 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia pierwszych królów elekcyjnych i charakteryzuje ich panowanie • omawia główne założenia artykułów henrykowskich oraz dokumentu <i>pacta conventa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia rolę Jana Zamoyskiego w elekcji Stefana Batorego na króla Polski • przedstawia znaczenie bezkrólewia po śmierci Zygmunta Augusta • określa wpływ pierwszych wolnych elekcji na ukształtowanie ustroju Rzeczypospolitej • charakteryzuje przebieg i skutki wojny polsko-moskiewskiej o Inflanty • ocenia panowanie Stefana Batorego 	

ROZDZIAŁ VI: WIEK WOJEN

<p>Angielska monarchia parlamentarna</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rządy Tudorów w Anglii • przyczyny konfliktu między angielskim królem a parlamentem • przebieg i skutki wojny domowej w Anglii • rola Olivera Cromwella w polityce republiki angielskiej • podbój Irlandii, uzależnienie Szkocji i powstanie Wielkiej Brytanii 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1649 r. – ścięcie Karola I, 1660 r. – restauracja monarchii, • poprawnie posługuje się terminami: gentry, purytanie, rojaliści, restauracja monarchii • przedstawia dokonania postaci: Henryka VIII, Elżbiety I, Karola I, Olivera Cromwella, Karola II Stuarta, Wilhelma Orańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1679 r. – uchwalenie <i>Habeas Corpus Act</i> • podaje co najmniej jedną przyczynę wojny domowej w Anglii • charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok uchwalenia Aktu nawigacyjnego – 1651 r. • podaje przyczyny konfliktu króla Karola I z parlamentem • wymienia przedstawicieli zasiadających w angielskiej Izbie Gmin oraz w Izbie Lordów • omawia przyczyny wojny domowej w Anglii 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia dokonania Olivera Cromwella dla ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii • wyjaśnia, kim byli ojcowie pielgrzymi i podaje, jakie święto upamiętnia ich przybycie do Ameryki • określa skutki uchwalenia Aktu nawigacyjnego • przedstawia kolejne etapy kształtowania się angielskiej monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
<p>Monarchia absolutna we Francji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wojna trzydziestoletnia • rola kardynała Richelieu w kształtowaniu monarchii absolutnej we Francji • ustrój monarchii absolutnej na przykładzie państwa pod panowaniem Ludwika XIV • merkantylizm i jego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Ludwika XIV, Armanda Richelieu, Jeana Baptiste'a Colberta, Moliera, Pierre'a Corneille'a, Jeana Baptiste'a Racine'a • poprawnie posługuje się terminami: monarchia absolutna, merkantylizm 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rządy absolutne na przykładzie panowania Ludwika XIV • podaje przykładowe osiągnięcia kultury i sztuki francuskiej XVII w. • wymienia co najmniej jedną cechę gospodarki merkantylistycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia działania kardynała Richelieu, które doprowadziły do stworzenia we Francji monarchii absolutnej • określa stosunek Ludwika XIV do innowierców • wyjaśnia, jaką rolę w walce z opozycją wobec rządów króla pełniła Bastylia • omawia rozwój 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje zasady funkcjonowania merkantylizmu • porównuje monarchię absolutną z monarchią parlamentarną • charakteryzuje rozwój kultury i sztuki za panowania Ludwika XIV 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć

	<p>znaczenie dla gospodarki Francji</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ władzy absolutnej na rozwój nauki, kultury i architektury 			gospodarczy we Francji		
Początki rządów Wazów	<ul style="list-style-type: none"> • panowanie Zygmunta III Wazy • polityka wewnętrzna i zagraniczna • wojny polsko-szwedzkie w pierwszej połowie XVII w. • rola husarii w wojnach w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1605 r. – bitwa pod Kircholmem, 1627 r. – bitwa pod Oliwą, • przedstawia dokonania postaci: Zygmunta III Wazy, Mikołaja Zebrzydowskiego, Jana Karola Chodkiewicza, • poprawnie posługuje się terminami: rokosz, husaria 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1629 r. – rozejm w Starym Targu • przedstawia dokonania postaci: Stanisława Koniecpolskiego • podaje co najmniej jedną przyczynę konfliktu Zygmunta III ze szlachtą • wskazuje na mapie tereny, na których toczyły się walki w czasie wojen polsko-szwedzkich 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia okoliczności wyboru Zygmunta III Wazy na króla Polski • wskazuje pokrewieństwo Zygmunta III Wazy z Jagiellonami 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia politykę zagraniczną i wewnętrzną Zygmunta III Wazy • przedstawia sytuację innowierców oraz wpływy jezuitów w państwie rządonym przez Zygmunta III Wazę • wymienia przyczyny i skutki wojen polsko-szwedzkich • opisuje uzbrojenie husarii 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
Konflikt z Rosją i Turcją	<ul style="list-style-type: none"> • walki o tron w Rosji • wojna z Rosją • sytuacja na Zaporozżu i Kozaczyźnie • wojny z Turcją 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1610 r. – bitwa pod Kłuszynem, 1620 r. – bitwa pod Cecorą • przedstawia dokonania postaci: Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza • poprawnie posługuje się terminami: dymitriady, Dzikie Pola, porohy, Zaporozże, Kozacy, kozaczyzna, ataman, sicz • wskazuje na mapie Smoleńsk, 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1612 r. – kapitulacja Smoleńska, 1634 r. – pokój w Polanowie, • przedstawia dokonania postaci: Borysa Godunowa, Wasyla Szujskiego, • wymienia co najmniej po jednej przyczynie wojen prowadzonych w pierwszej połowie XVII w. z Rosją i Turcją 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg i skutki walk o tron moskiewski w XVII w. • omawia przyczyny oraz przebieg wojen z Turcją w pierwszej połowie XVII w. • wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z powstania kozaczyzny 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rolę hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza w bitwach pod Kłuszynem, Cecorą i Chocimiem • przedstawia sytuację militarną Rzeczypospolitej w pierwszej połowie XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć

		Moskwę, Zaporozie	• omawia sytuację Kozaków zamieszkujących Zaporozie			
Powstanie kozackie	<ul style="list-style-type: none"> • pozycja Kozaków w Rzeczypospolitej • powstanie Chmielnickiego • interwencja rosyjska na Ukrainie • skutki wojny domowej na Ukrainie 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1648 r. – wybuch powstania Chmielnickiego, klęska pod Żółtymi Wodami, 1651 r. – zwycięstwo wojsk polskich pod Beresteczkiem, 1654 r. – porozumienie w Perejasławiu, 1658 r. – ugoda w Hadziaczu, 1667 r. – rozejm w Andruszowie, 1686 r. – przyznanie Rosji Ukrainy lewobrzeżnej • przedstawia dokonania postaci: Władysława IV, Jana Kazimierza, Bohdana Chmielnickiego, Tuhaj-beja, Jeremiego Wiśniowieckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia pozycję społeczną i polityczną Kozaków w Rzeczypospolitej • wymienia co najmniej jedną przyczynę powstania kozackiego • wskazuje na mapie zasięg powstania Chmielnickiego • przedstawia skutki powstania Chmielnickiego 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację Kozaków na Ukrainie • podaje przyczyny, przebieg i skutki wybuchu powstań kozackich na Ukrainie • omawia rolę Tatarów w wojnie Kozaków z wojskiem polskim 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zróżnicowanie religijne i działalność jezuitów na Ukrainie • porównuje uzbrojenie wojska zaporoskiego z wyposażeniem husarii • wymienia postanowienia rozejmu zawartego w Hadziaczu • wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Rosji na mocy pokoju wieczystego z 1686 r 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
Potop szwedzki	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny i przebieg potopu szwedzkiego • przyczyny zwycięstw Szwedów • wojna partyzancka • śluby lwowskie Jana Kazimierza • niezależnienie Prus • pokój w Oliwie 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1655 r. – początek potopu szwedzkiego, 1660 r. – pokój w Oliwie • przedstawia dokonania postaci: Karola Gustawa, Augustyna Kordeckiego, Stefana Czarnieckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1655 r. - konfederacja w Tyszowcach, obrona Jasnej Góry, 1656 r. – bitwa pod Warką, • przedstawia dokonania postaci: Hieronima Radziejowskiego, Janusza Radziwiłła, Jerzego Rakoczego • wymienia przyczyny i skutki najazdu Szwedów na Polskę 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia okoliczności najazdu Szwedów na Polskę • określa znaczenie ataku Szwedów na klasztor jasnogórski dla przebiegu wojny polsko-szwedzkiej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia kolejne etapy potopu szwedzkiego • ocenia postawę króla Jana Kazimierza podczas konfliktu polsko-szwedzkiego • wyjaśnia znaczenie podpisania traktatów welawsko-bydgoskich 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć

			<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew potopu szwedzkiego 			
Kryzys Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • konflikt polsko-turecki w drugiej połowie XVII w. • wojna domowa w Rzeczypospolitej • panowanie Jana III Sobieskiego • odsiecz wiedeńska • kryzys ustroju Rzeczypospolitej • wygnanie arian 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1673 r. – bitwa pod Chocimiem, 1683 r. – bitwa pod Wiedniem, • przedstawia dokonania postaci: Jerzego Lubomirskiego, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana Sobieskiego, • poprawnie posługuje się terminami: abdykować, Święta Liga, <i>liberum veto</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1699 r. – pokój z Turcją w Karłowicach • przedstawia dokonania postaci: Marii Kazimiery, Władysława Sycylińskiego • lokalizuje na mapie miejsca bitew w czasie wojen Polski z Turcją • wskazuje przyczyny wojny z Turcją w drugiej połowie XVII w. • omawia znaczenie bitwy pod Wiedniem z 1683 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przebieg bitwy pod Chocimiem w 1673 r. • opisuje okoliczności elekcji Jana III Sobieskiego • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki odsieczy wiedeńskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje politykę dynastyczną Jana Kazimierza i wskazuje przyczyny jego abdykacji • wyjaśnia, na czym polegał kryzys Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVII w. • ocenia znaczenie zastosowania <i>liberum veto</i> w celu zerwania sejmiku 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć
Kto zwyciężył pod Wiedniem?	<ul style="list-style-type: none"> • spory historyków dotyczące odsieczy wiedeńskiej • przygotowania do wyprawy wojska polskiego pod Wiedeń • przebieg bitwy z armią turecką • Jan III Sobieski zwycięzcą pod Wiedniem • echa sukcesu wojsk Jana III Sobieskiego 			<ul style="list-style-type: none"> • wymienia dowódców biorących udział w bitwie z Turkami 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny niezadowolenia cesarza Austrii z triumfu Jana III Sobieskiego • omawia przygotowania armii polskiej do wyprawy pod Wiedeń 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie formułuje opinie i wnioski - rozwiązuje problemy w twórczy sposób - wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć

	w Europie					
Kultura baroku i sarmatyzmu	<ul style="list-style-type: none"> • idee kultury barokowej • wzorce architektury epoki baroku – kościół II Gesú i pałac w Wersalu • wybitni twórcy literatury baroku • dzieła sztuki barokowej w Polsce • porównanie kultury i sztuki barokowej w Polsce do kultury i sztuki barokowej na zachodzie Europy • sarmatyzm 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Jana Sebastiana Bacha, Jerzego Fryderyka Haendla, Antonia Vivaldiego, Wespazjana Kochanowskiego, Wacława Potockiego • poprawnie posługuje się terminami: barok, sarmatyzm • omawia cechy charakterystyczne dla architektury epoki baroku 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Chryzostoma Paska, • poprawnie posługuje się terminami: makaronizmy, portret trumienny, • wskazuje kościół II Gesú i Wersal jako wzorcowe budowle w stylu barokowym • omawia cechy charakterystyczne sztuki barokowej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje związek sztuki barokowej z kontrreformacją • wymienia cechy charakterystyczne rzeźby barokowej • omawia tematykę dominującą w malarstwie i rzeźbie epoki baroku 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje polską literaturę barokową • przedstawia cechy charakterystyczne kultury sarmackiej • opisuje typowy strój polskiej szlachty z XVII w. 	

Uwagi dotyczące oceniania na każdym poziomie wymagań:

- aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu.
- uczeń jest zobowiązany doskonalić umiejętność analizy i interpretacji źródeł historycznych oraz powinien być oceniany ze stopnia opanowania tej umiejętności w sposób ustawiczny, zarówno w trakcie zajęć, jak i przy okazji prac domowych i sprawdzianów wiedzy.

J. Osinska - Kumpas

